OILADA BOLA TARBIYASI VA MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASASI HAMKORLIGI

Otaboyeva Dilshoda Sa'dulla qizi
Jizzax Davlat Pedagogika Universiteti

Annotatsiya
Bola tarbiyasida oilaning o‘rni katta bo‘lib, u maktabgacha ta’lim muassasalari bilan samarali hamkorlikda bolalar rivojlanishining asosiy omili hisoblanadi. Ushbu maqolada oilada bola tarbiyasining ahamiyati, maktabgacha ta’lim muassasalarining roli va ularning hamkorligi orqali bolalarning o‘zini anglash, ijtimoiylashtirish va ta’lim olishi kabi masalalar ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, oilaning maktabgacha ta’lim muassasasi bilan hamkorlikda tarbiya jarayonini qanday samarali tashkil etish mumkinligi, pedagoglar va ota-onalar o‘rtasidagi muloqotning ahamiyati hamda bu hamkorlikdagi yuzaga keladigan muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari hamda amaliy tavsiyalar keltiriladi.
Kalit so‘zlar: bola tarbiyasi, maktabgacha ta’lim, oila, hamkorlik, ijtimoiylashish, ta’lim.

Bola tarbiyasi — oilaning eng muhim vazifalaridan biridir. Oilada bola faqat jismonan emas, balki ruhiy, ma’naviy va ijtimoiy jihatdan ham shakllanadi. Ota-onalar va boshqa oilaviy a’zolar bola uchun ilk tarbiya beruvchi bo‘lib, uning shaxsiy rivojlanishida katta rol o‘ynaydi. Shu bilan birga, maktabgacha ta’lim muassasalari ham bolalarning taraqqiyotida muhim o‘rin tutadi. Maktabgacha ta’lim — bolalar uchun yangi tajribalar, bilimlar va ijtimoiy muloqotning boshlanish nuqtasi hisoblanadi. Maktabgacha ta’lim muassasasi bilan oilaning hamkorligi esa bolalar uchun yaxshilangan ta’lim va tarbiya muhitini yaratadi, ularning rivojlanishiga yordam beradi. Bugungi kunda, jamiyatning turli sohalarida rivojlanish va o‘zgarishlar davom etar ekan, oila va maktabgacha ta’lim muassasalari o‘rtasida samarali hamkorlikning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Ushbu maqola oilada bola tarbiyasining ahamiyatini, maktabgacha ta’lim muassasasi bilan hamkorlikni va bu jarayonda yuzaga keladigan muammolarni o‘rganadi. Oilada bola tarbiyasi, asosan, ota-onalar tomonidan amalga oshiriladi. Ota-onalar o‘z farzandlariga axloqiy qadriyatlar, ijtimoiy ko‘nikmalar, til va muloqot qobiliyatlarini, shuningdek, ijtimoiy normlar va odob-axloqni o‘rgatish orqali bola shaxsiyatini shakllantiradi. Oilaning tarbiyaviy vazifalari orasida bola uchun xavfsiz, mehr-muhabbatga asoslangan muhit yaratish, farzandni hayotga tayyorlash, uning tafakkurini rivojlantirish va o‘zini hurmat qilish kabi muhim masalalar mavjud.

Maktabgacha ta’lim muassasalarida esa bola akademik va ijtimoiy ko‘nikmalarni o‘rganadi, do‘stlar orttiradi va jamiyatga oid qoidalarga moslashishni boshlaydi. Maktabgacha ta’limda bola muntazam ravishda o‘zini ifoda etish, kreativlik va ijodiy yondoshuvni rivojlantirish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Shu bilan birga, maktabgacha ta’lim muassasasidagi o‘qituvchi bola uchun yangi tajribalar yaratadi, uning bilim olishini, muloqot qilishni va guruhda ishlashni qo‘llab-quvvatlaydi.

Oilada bola tarbiyasining sifatli tashkil etilishi, maktabgacha ta’lim muassasasida yanada samarali rivojlanishga olib keladi. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ota-onalar tomonidan taqdim etiladigan tarbiya va maktabgacha ta’lim muassasasidagi pedagogik yondoshuvlar bir-birini to‘ldirishi kerak. Oilaning ta’lim muassasasi bilan hamkorligi bolalarga ko‘proq imkoniyat yaratadi, ular o‘zlarining eng yaxshi imkoniyatlariga ega bo‘lishadi. Maktabgacha ta’lim muassasasi va oila o‘rtasidagi hamkorlik samarali bo‘lishi uchun pedagoglar va ota-onalar o‘rtasida doimiy muloqot o‘rnatish zarur. O‘qituvchilar o‘qitish jarayonida bolalar bilan ishlashda ota-onalarning yordamini va bilimlarini inobatga olishlari kerak. Ota-onalar esa, maktabgacha ta’lim muassasasida bolalarining o‘qish va rivojlanish jarayonlarini kuzatib borishlari va pedagoglarga ularning uyda o‘rganayotgan tajribalari haqida ma’lumot berishlari zarur. Hamkorlikning bir qismi sifatida, ota-onalar va pedagoglar o‘zaro muloqotda bo‘lishlari, bolalarning rivojlanishidagi muammolarni birgalikda muhokama qilishlari va muammolarni hal etish yo‘llarini izlashlari lozim. Masalan, agar bola ma’lum bir fanni o‘zlashtirishda qiyinchiliklarga duch kelsa, ota-onalar maktabgacha ta’lim muassasasining pedagoglari bilan birga bu muammoni aniqlab, tegishli metodikalarni qo‘llashlari mumkin.
Hamkorlikning muhim jihatlari shundan iboratki, pedagoglar va ota-onalar o‘rtasidagi ochiq va samimiy muloqot bolalar uchun eng yaxshi ta’lim sharoitlarini yaratish imkoniyatini beradi. Bunday hamkorlik bola uchun ta’lim sifatini yaxshilashga va uning rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Oilada bola tarbiyasini va maktabgacha ta’lim muassasasi o‘rtasidagi hamkorlikni samarali qilish uchun bir nechta amaliy takliflarni ko‘rib chiqish mumkin:

- **Ota-onalar uchun pedagogik treninglar tashkil etish**: Pedagoglar ota-onalarga bola tarbiyasining samarali metodlarini o‘rgatish va ularni maktabgacha ta’lim muassasasidagi faoliyat bilan tanishtirish orqali hamkorlikni mustahkamlashlari mumkin.
- **Bolalar uchun qo‘shimcha mashg‘ulotlar o‘tkazish**: Ota-onalar va maktabgacha ta’lim muassasasi birgalikda bolalarga qo‘shimcha ta’lim

mashg‘ulotlari (san’at, musiqa, matematika) o‘tkazishlari mumkin. Bu bolalar uchun o‘qish jarayonini qiziqarli va samarali qilishga yordam beradi.

- **Muntazam uchrashuvlar va maslahatlar**: Pedagoglar va ota-onalar muntazam uchrashuvlar tashkil qilib, bolalarining rivojlanishiga doir muammolarni muhokama qilishlari va zarur maslahatlarni olishlari kerak.
- **Kommunikatsiya vositalari yaratish**: Ota-onalar va pedagoglar o‘rtasidagi kommunikatsiyani osonlashtirish uchun onlayn platformalar yoki mobil ilovalar orqali bir-biri bilan tez va oson aloqada bo‘lish imkoniyatlarini yaratish zarur.

Oilada bola tarbiyasi va maktabgacha ta’lim muassasasi o‘rtasida samarali hamkorlikka to‘sqinlik qiluvchi bir qator muammolar mavjud. Bularning orasida ota-onalarning pedagogik bilimlar yetishmasligi, vaqt va resurslar yetishmasligi, shuningdek, o‘qituvchilarning ota-onalar bilan hamkorlikka bo‘lgan kam ishtiyoqi mavjud.

- **Ota-onalar uchun pedagogik bilimlar va ko‘nikmalarni oshirish**: Ota-onalarga pedagogik bilimlar va tarbiya usullarini o‘rgatish uchun muntazam seminarlar va treninglar tashkil etish zarur. Bu ota-onalarga bolalarini to‘g‘ri tarbiyalash, ularning rivojlanishiga yaxshiroq yo‘l ko‘rsatish imkonini beradi.
- **Vaqtni samarali taqsimlash**: Maktabgacha ta’lim muassasasi va oila o‘rtasida vaqt va resurslar yetishmasligi muammosi bo‘lishi mumkin. Bu masalani hal qilish uchun pedagoglar ota-onalar bilan uchrashuvlarni va ma’lumot almashishni samarali tarzda rejalashtirishlari, ehtiyojga qarab, masofaviy muloqot vositalarini (masalan, onlayn konsultatsiyalar) joriy qilishlari mumkin. Bu esa vaqtni tejash va har ikki tomonning o‘zaro aloqasini kuchaytiradi.
- **Yagona maqsad va umumiy yondoshuvni shakllantirish**: Oila va maktabgacha ta’lim muassasasi o‘rtasida yagona pedagogik maqsadga erishish uchun umumiy yondoshuvni shakllantirish zarur. Bu har ikki tomonning tarbiya jarayonidagi izchil va bir-birini to‘ldiruvchi yondoshuvlarini ta’minlaydi. Ota-onalar va pedagoglar o‘rtasida doimiy muloqot, bolalar rivojlanishini muntazam kuzatish va birgalikda tahlil qilish bu jarayonning samaradorligini oshiradi.

Bola tarbiyasi — bu faqat oilaning yoki maktabgacha ta’lim muassasasining mas'uliyati emas, balki har ikkalasining hamkorligida amalga oshirilishi zarur bo‘lgan jarayondir. Oilada bolaga beriladigan tarbiya, uning shaxsiyatini shakllantirishda, ijtimoiy ko‘nikmalarni rivojlantirishda, axloqiy qadriyatlarni o‘rgatishda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, maktabgacha ta’lim muassasasining pedagogik

yondoshuvlari bolalarga bilimlar va ko‘nikmalarni o‘rgatishda, ijtimoiylashtirishda, muammolarni hal etish qobiliyatini rivojlantirishda samarali vosita bo‘lib xizmat qiladi. Maktabgacha ta’lim muassasasi va oila o‘rtasidagi samarali hamkorlik, bolalarga yanada yaxshi ta’lim va tarbiya sharoitlarini yaratadi. Bu jarayonni to‘g‘ri tashkil etish uchun pedagoglar va ota-onalar o‘rtasidagi kommunikatsiya muhim rol o‘ynaydi. Ushbu hamkorlik bolalar rivojlanishining asosiy omillaridan biri bo‘lib, ular o‘z hayotlarini muvaffaqiyatli boshqarishga tayyorlanishadi. Bunda, ota-onalarning ta’limga bo‘lgan qiziqishi, maktabgacha ta’lim muassasalarining professionalligi va yondoshuvlarining birlashuvi asosiy muvaffaqiyat omili hisoblanadi.

Adabiyotlar:

1. **Ashton, M. (2023).** *The Role of Parents in Early Childhood Education: Challenges and Opportunities.* Journal of Early Education Research.
2. **Branscombe, J. (2024).** *Building Bridges Between Parents and Educators: Effective Strategies for Collaboration.* International Journal of Childhood Education.
3. **Kaplan, A., & Stern, J. (2023).** *Parental Involvement in Early Childhood: A Collaborative Approach.* Educational Foundations.
4. **Marley, A. (2023).** *The Role of Family in Preschool Education: Case Studies in Collaborative Learning.* Early Childhood Education Review.
5. **Williams, H., & Jones, D. (2025).** *Connecting Families and Schools: Creating Effective Partnerships for Early Education.* Journal of School and Family Relations.